

Informacje o książce

Autorka: Joanna Aleksandra Sobiesiak

Wydawca: Avalon

Rok wydania: 2017 (II wyd.)

Stron: 317

Wymiary: 20,6 x 14,6 x 1,9 cm (opr. miękka)

Oprawa: miękka/twarda

ISBN: 978-83-7730-236-1 (opr. twarda), 978-83-7730-235-4 (opr. miękka)

Recenzja

Kolejna z licznych biografii poświęconych średniowiecznym władcom tym razem skupia się na księciu, który władał naszym południowym sąsiadem w X wieku. Mowa o księciu Bolesławie II Pobożnym, który żył w czasach Mieszka I oraz w początkowych latach rządów jego syna Bolesława I zwanego Chrobrym. To właśnie siostra czeskiego władcy Dobrawa stała się małżonką księcia Polan, tym samym przyczyniając się do wprowadzenia Polski w orbitę chrześcijańskiej Europy. Bolesław II z dynastii Przemyślidów nie jest w naszym kraju postacią zbyt znaną, dlatego warto przyjrzeć się jego rządowi, które stanowią integralną historię początków państwowości czeskiej.

Doktor habilitowany Joanna Sobiesiak jest pracownikiem Katedry Historii Starożytnej i Średniowiecznej na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Jej zainteresowania skupiają się wokół historii Czech oraz ogólnie pojętego średniowiecza, szczególnie dotyczącego państw słowiańskich. Joanna Sobiesiak ma za sobą również liczne pobyty badawcze i stypendialne za granicą – głównie w Czechach i w Niemczech. Jest autorką licznych artykułów oraz współredaktorką kilku pozycji książkowych. Warto w tym miejscu wspomnieć, że biografia Bolesława II doczekała się również czeskiego wydania. Inną publikacją zasługującą na uwagę jest: *Od Lechowego Pola (955) do Mediolanu (1158). W służbie monarchów Rzeszy. Relacje czeskich źródeł narracyjnych o wyprawach Przemyślidów*.

Omawiana tutaj publikacja została podzielona na trzy zasadnicze rozdziały, które dotyczą trzech różnych zagadnień. W pierwszym rozdziale mamy zaprezentowaną w praktyce całą historię Bolesława II. Poznajemy więc okoliczności w jakich stał się on księciem Czechów, jakie

były losy jego rodziny. Mamy również ukazaną działalność polityczną naszego bohatera. Jedną z najważniejszych decyzji, a jednocześnie mającą długoterminowy wymiar w polityce międzynarodowej, była kwestia wspierania księcia bawarskiego Henryka Kłótnika przeciwko cesarzowi Ottonowi II. W związku z podejmowanymi przez Bolesława II działaniami spadały na Czechy karne ekspedycje cesarskie. Książę przez lata wydawał się być jednak nieugięty i również przedsięwziął liczne wyprawy na Rzeszę. Na późniejszym etapie konfliktu mogący uchodzić za silniejszego Henryk Kłótnik schronił się w Czechach. Nawet gdy bawarski książę wpadł w niewolę, czeski monarcha sam działał przeciwko Ottonowi. Musiało jednak dojść do zakończenia buntu Henryka i to właśnie Przemyślida nie poniósł w związku z nim żadnych konsekwencji. Kłótnik tymczasem utracił swoje księstwo i został wygnany.

Nie był to jednak jego koniec, bowiem po śmierci Ottona II chciał odebrać koronę małoletniemu Ottonowi III, którego uwięził. I tym razem z pomocą Henrykowi przyszedł czeski książę, który ponownie okazał się jego najsilniejszym i najwierniejszym sojusznikiem. Istnieją przypuszczenia, że obaj alianci byli spowinowaceni. Ostatecznie Henryk zakończył swój bunt, ale udało mu się odzyskać Bawarię. Powyższe działania pokazują jakim pewnym siebie człowiekiem musiał być Bolesław II, który występował przeciw mającym zdecydowanie silniejszą pozycję królom niemieckim. Istotną sprawą są też stosunki polsko-czeskie, które jak przyjmują historycy były dobre jedynie przez kilkanaście lat, a ich kulminacyjnym momentem był ślub Dobrawy z Mieszkiem I. Rozbrat miał nastąpić już około 980 roku. Powodem był konflikt interesów i zapewne aspiracje do pełnienia przewodniej roli w tej części Europy wśród ludów słowiańskich, które przyjęły chrześcijaństwo. Kolejnym ważnym aspektem jest konflikt między Przemyślidami a rodem Sławnikowiców, którego najsłynniejszym przedstawicielem był Wojciech – późniejszy święty. Książę Bolesław II, jeżeli osobiście nie stał za masakrą opozycyjnego rodu, to uważa się, że na pewno musiał wiedzieć o planowanej rzezi. Tym sposobem Przemyślidzi stracili najsilniejszych i można rzec ostatnich przeciwników w walce o przywództwo w Czechach.

Z Wojciechem Sławnikowicem, który został biskupem praskim, książę kilkakrotnie popadał w konflikt. Zostało to szerzej opisane w drugim rozdziale recenzowanej książki, poświęconym Kościołowi czeskiemu w czasach Bolesława II, gdzie opisano również cały proces starań o utworzenie czeskiego biskupstwa. Ciekawostką może być fakt, że najprawdopodobniej kronikarz czeski Kosmas z premedytacją wcześniej uśmiercił Bolesława I Srogię, aby cała chwała z tytułu wysiłków podejmowanych by erygować biskupstwo praskie spadła na jego syna Bolesława II. W jednym z podrozdziałów poznamy również wcześniejszą historię – o początkach chrześcijaństwa w Czechach. Istotną kwestią są także omówione przypuszczalne fundacje naszego głównego bohatera podczas jego panowania.

Trzeci i jednocześnie ostatni rozdział został poświęcony Emmie – żonie Bolesława II. Dywagacje autorki skupiają się głównie wokół jej pochodzenia. Historycy są zgodni, że musiała ona być damą wywodzącą się z jednego z najznamienitszych rodów ówczesnego czasu, a na podstawie znalezisk monet z jej imieniem uważa się, że była królową (wdową po królu) lub pochodziła z rodu królewskiego. Żona czeskiego księcia stała również za stworzeniem kodeksu z Wolfenbüttel, w którym został zawarty żywot świętego Wacława. Wacław był starszym bratem Bolesława I Srogię. Ten ostatni w podstępny sposób zwiódł i zamordował swojego brata. Fundacja kodeksu miała zapewne przyczynić się do zbawienia Emmy, ale również utrwalić

pamięć o świętym Przemyślidzie w chrześcijańskiej Europie i przyczynić się do wzrostu prestiżu jego dynastii.

Strona edycyjna książki stoi na dobrym poziomie. Należy wspomnieć, że jej pierwsze wydanie ukazało się w roku 2006. W treści bardzo rzadko trafiają się literówki. W środku, co nie zdarza się często, natrafimy na kilka map, a także schematy ukazujące drzewa genealogiczne (Przemyślidów i Ludolfingów) oraz miniatury z kodeksu z Wolfenbüttel. Urozmaicają one treść i są miłym dodatkiem podczas lektury. Autorka umieściła również kilkakrotnie fragmenty po łacinie. Na końcu książki został umieszczony indeks postaci historycznych. Przed nim znajduje się zgromadzona na 36 stronach bibliografia. Wśród najważniejszych źródeł, na których autorka bazowała przy pisaniu swojej pracy, należy przede wszystkim wymienić dzieła autorstwa Brunona z Kwerfurtu, Kosmasa, Thietmara i Widukinda. Wśród opracowań znajduje się wiele prac historyków czeskich i niemieckich, a także oczywiście polskich.

Książkę Joanny Sobiesiak czyta się dobrze. Patrząc na układ rozdziałów można odnieść wrażenie, że o samym Bolesławie II jest tylko 1/3 objętości publikacji. I faktycznie tak to wygląda. Autorka sporo rozpisała się o działalności kościoła w Czechach, jak i o żonie księcia Emmie. Taka sytuacja wydaje się być jednak do pewnego stopnia zrozumiała wobec ograniczonej ilości źródeł opisujących wydarzenia sprzed ponad tysiąca lat. Niniejsze dzieło to solidne opracowanie przybliżające czytelnikowi historię początków państwa czeskiego. Przypomnę, że książka ukazała się również na czeskim rynku wydawniczym. Pozycja obowiązkowa dla osób interesujących się historią Czech oraz średniowiecza Europy środkowo-wschodniej.

Autor: *Andrzej Zyśko*

Opublikowano 09.11.2019 r.